

የሰበር መ/ቁ. 152417

ግንቦት 17 ቀን 2010 ዓ.ም

ዳኞች:- ፀጋይ አስማማው

አልማው ወሌ

ሙስጠፋ አህመድ

አብርሃ መስለ

ፈይሳ ወርቁ

አመልካች:- ወ/ሮ ሚሚ አበበ - ቀረቡ

ተጠሪ:- አቶ ታምራት /ማሙሽ/ ባልቻ - ታልፏል

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

በዚህ ጉዳይ ክርክሩ በተጀመረበት በምንጃር ወረዳ ፍርድ ቤት ከሳሽ የነበሩት የአሁኗ አመልካች ሲሆኑ ተከሳሽ ደግሞ የአሁኑ ተጠሪ ነበሩ። የአመልካች የክስ ይዘትም ባጭሩ፡- ተጠሪ በቆንጨራ የቀኝ እጃቸውንና የቀኝ ጭንቅላቸውን በመምታት የቀኝ እጃቸው መዳፍ ማጠፊያ አንን እንዲቆረጥ በማድረጋቸው በከባድ የሰው መግደል ሙከራ ወንጀል ተከሰው በፍርድ ቤት በተሰጠው ውሳኔ ጥፋተኛ ተብለው የተቀጡ መሆኑን፤ በዚህ የወንጀል ድርጊት በደረሰባቸው የአካል ጉዳት ምክንያትም ስራ ስርተው ያገኙት የነበረው ገቢ የቀረባቸውና ስራ ስርተው መኖርም ያልቻሉ መሆኑን ጠቅሰው ብር 300,000.00(ሶስት መቶ ሺህ ብር) ካሳ እንዲከፈላቸው ይወሰን ዘንድ ዳኝነት የተጠየቀበት መሆኑን የሚያሳይ ነው።

የአሁኑ ተጠሪም በሕጉ አግባብ ተጠርተው ባለመቅረባቸው ጉዳዩ በሌሉበት እንዲታይ የተደረገ ሲሆን የሥር ፍርድ ቤትም ተገቢ ናቸው ያላቸው የአመልካች እድሜና የገቢ መጠን በማስረጃ እንዲጣሩ ለማድረግ ማስረጃዎቹ ከሚመለከታቸው አካላት እንዲቀርቡ

በማለት ትዕዛዝ ሲስጥ ቆይቶ የአመልካች ጠበቃ ተገቢውን ሊፈጽሙ ባለመቻላቸው በዚህ ረገድ ማስረጃዎችን ያልሰማ ሲሆን በኃላፊነት ረገድ ግን በተጠሪው ላይ በወንጀል ጉዳይ በፍርድ ቤት የተሰጠውን የጥፋተኝነት ውሳኔ መሰረት አድርጎ ተጠሪን ለክሱ ኃላፊ ያደረገ ሲሆን ካሳውን በተመለከተ የአመልካች ጠበቃ በርትዕ እንዲወሰን ያቀረቡትን ጥያቄ ካሳ በርትዕ የሚወሰነው በልዩ ሁኔታ በመሆኑ ተቀባይነት እንደሌለውና አመልካችም በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2141 አግባብ የካሳ መጠኑን ለማስረዳት ያልቻሉ መሆኑን ጠቅሶ ለአካል ጉዳት የተጠየቀውን ካሳ በማለፍ የሞራል ጉዳት ካሳ ብቻ ብር 1000.00(አንድ ሺህ ብር) አመልካች እንዲከፈላቸው በማለት ወስኖአል። በዚህ ውሳኔ የአሁኗ አመልካች ቅር በመሰኘት ይግባኛቸውን ለሰሜን ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርበውም ተጠሪ በህጉ አግባብ ተጠርተው ባለመቅረባቸው ጉዳዩ ተጠሪ በሌሉበት እንዲታይ ከተደረገ በኃላ ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን መርምሮ የስር ፍርድ ቤት የጉዳት ካሳ መጠኑ በርትእ ሊወሰን የሚችል አይደለም በማለት የደረሰበትን ድምዳሜ ተገቢነት የሌለው መሆኑን ጠቅሶ የአካል ጉዳት ካሳውን በርትእ አስልቶ ብር 40,000.00(አርባ ሺህ ብር) በማድረግ ወስኖአል። ከዚህም በኋላ አመልካች የሰበር አቤቱታቸውን ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቢያቀርቡም ተቀባይነት አላገኙም። አመልካች የአሁኑን የሰበር አቤቱታውን ያቀረቡትም በአካል ጉዳት ካሳ መጠን አወሳሰን ላይ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ተፈጽሞአል በማለት ሲሆን አቤቱታቸው ተመርምሮም የካሳ መጠኑ አወሳሰኑን ተገቢነት ለመመርመር ተብሎ ለዚህ ችሎት እንዲቀርብ የተደረገ ሲሆን ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎላቸውም ባለመቅረባቸው መልስ በጽሑፍ የመስጠት መብታቸው ታልፏል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን ለክርክሩ በተያዘው ጭብጥ መሰረት ጉዳዩን እንደሚከተለው ተመልክተናል።

በመሰረቱ በሕገ-መንግስቱ አንቀጽ 14 ሥር “ማንኛውም ሰው ሰብዓዊ በመሆኑ የማይደፈርና የማይገሰስ በህይወት የመኖር፣ የአካል ደህንነትና የነፃነት መብት አለው” ተብሎ የተቀመጠ ሲሆን አንቀጽ 16 የአካል ደህንነት መብት ምን እንደሆነ ያብራራል። ማንኛውም ሰው በአካሉ ላይ ጉዳት እንዳይደርስበት የመጠበቅ መብት እንዳለው የሃገሪቱ የበላይ ሕግ ያስገነዝባል። መንግስትም ሆነ ማንኛውም ሰው የሌላውን ሰው የአካል

ደህንነት የመጠበቅ የሕግ ግዴታ አለበት። ይህን ህግ በመተላለፍ በሰው አካል ላይ ጉዳት ማድረስ በወንጀል የሚያስቀጣ መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖ ለደረሰው የአካል ጉዳት ተጉዲው ካሳ የማግኘት መብት ይኖረዋል። በህገ-መንግስቱ የተቀመጠው ይህን የሰብአዊ መብት ከሚያረጋግጡ ዝርዝር ሕጎች ውስጥ በፍ/ሕገ-ውስጥ የጉዳት ካሳን አስመልክቶ የተቀመጡት ድንጋጌዎች ይገኙበቸዋል። በዚህም መሰረት አንድ ሰው በጥፋቱ በሌላ ሰው ላይ ጉዳት ካደረሰ ላደረሰው ጉዳት ኃላፊ ሆኖ ካሳ ሊከፍል እንደሚገባ የፍ/ሕ/ቁ. 2028 አስቀምጧል። በመሆኑም በመርህ ደረጃ የጉዳት ካሳ ሊከፍል የሚገደደው በጥፋቱ ጉዳት ያደረሰ ሰው ሲሆን በአንዳንድ የተለያዩ ጉዳዮች ደግሞ አንድ ሰው ጥፋት ሳይኖርበትም ኃላፊ እንደሚሆን ከፍ/ሕ/ቁ. 2066 እና ተከታዮቹ መገንዘብ ይቻላል። ተጠሪ በራሳቸው አድራጎት በአመልካች አካል ላይ ለአደረሱት ጉዳት በወንጀል ተከሰው ጥፋተኛ ተብለው የተቀጡ መሆኑን የክርክሩ ሂደት በግልጽ ያሳያል። በመሆኑም በራሱ ጥፋት በሰው አካል ላይ ለደረሰ ጉዳት ኃላፊ የሆነ ሰው ለደረሰው ጉዳት ካሳ የመክፈል ግዴታ በፍትሐብሔር ሕገ ግዴታ ተጥሎበታል።

ከዚህ በመቀጠል ሊታይ የሚገባው የካሳው መጠን ነው። ለጉዳቱ ኃላፊ የሆነ ሰው የሚከፍለው የካሳ መጠን ከጉዳቱ ጋር ተመዛዛኝ ሊሆን እንደሚገባ በፍ/ሕ/ን/ቁ. 2090 እና 2091 ስር ተመልክቷል። ወደፊት ይደርሳል ተብሎ የሚገመት ጉዳት የተረጋገጠ ከሆነ እስኪፈጸም መጠበቅ ሳያስፈልግ ካሳው ሊከፈል እንደሚገባ የፍ/ሕ/ቁ. 2092 ይናገራል። በሌላ በኩል ካሳ ከደረሰው ጉዳት ጋር እኩል ሆኖ መመዘን አለበት ሲባል መታየት ያለበት በአጠቃላይ በተጉዲው ላይ ጉዳት በመድረሱ ምክንያት እንደሰው በአጠቃላይ የመስራት ኃይል ቅነሳ አንፃር እንጂ ከጉዳቱ በፊት ሲሰራው የነበረውን ስራ ላለመስራት ጉዳቱ ያስከተለው ልዩ ጫናና የቅነሳ መጠን ግምት ውስጥ በማስገባት አለመሆኑን ለዚህም ምክንያት የሚሆነው እያንዳንዱ የሰውነት ክፍል ስራ ለመስራት ብቻ ሳይሆን በአጠቃላይ አንድ ሰው ለመኖር የተለያዩ ፋይዳና ጠቀሜታ ያለው በመሆኑ እንደሆነ ይህ የሰበር ችሎት በመ/ቁ. 19338 ትርጉም ሰጥቶበታል።

በመሰረቱ ካሳ የሚከፈለው ጉዳት መኖሩ ሲረጋገጥ ሲሆን የካሳ አተማመን ፣ መጠንና አከፋፈልን በተመለከተ በፍ/ሕ/ቁ/ጥር 2090 ፣ 2091 ፣ 2092 ፣ 2095 እና በሌሎች ድንጋጌዎች የተቀመጠ ሲሆን ከእነዚህ ድንጋጌዎች መገንዘብ የሚቻለውም ካሳው

በተቻለ መጠን ከጉዳቱ ጋር መመጣጠን ያለበትና በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2141 ድንጋጌ አግባብም ጉዳት የደረሰበት ሰው የጉዳት ካላ መጠኑን በትክክል ማስረዳት ያለበት መሆኑን ነው። በአደጋ ምክንያት ጉዳት ለደረሰበት ሰው ለደረሰበት ጉዳት ሊከፈል የሚገባው የካሣ መጠን በትክክል ለመወሰን የሚያስችል ማስረጃ ያልቀረበ ወይም የካሣውን መጠን በማስረጃ አጣርቶ ለመወሰን አስቸጋሪ ሁኔታ ሲያጋጥማቸው ዳኞች ካሣውን በፍትህ ብሔር ህግ ቁጥር 2102 መሠረት በርትዕ ሊወሰኑ እንደሚችሉ ተደንግገዋል። በዚህ ድንጋጌ የተመለከተው የርትእ መርህ ፍትሕን ለማስፈን ዳኞች በሕግ ከተደነገገው በመውጣት ወይም ሕጉ ራሱ በአንዳንድ ተለይተው በተገለጹ ጉዳዮች ላይ ርትዕን እንዲከተሉ ሲፈቅድ ከሕግ ይልቅ ህሊናቸው ትክክል ነው የሚለውን እንዲመርጡ እንዲወስኑ የሚፈቅድ ነው። ስለሆነም ርትዕ የሚያመለክተው የተፈጥሯዊ ሕግጋትን በመጠቀም ፍትሕን መስጠት ሲሆን መሰረታዊ አላማውም በሕግ ያለውን ክፍተትን መሙላት ወይም የሕግን ጥብቅ ደንብ ፍትሐዊ ማድረግ ነው። ከዚህም በተጨማሪ ርትእ አይነተኛ አላማውና ግቡ ሕግ ትክክለኛ ፍትሕ ላያስገኝ ስለሚችል አከራካሪ ለሆነው ጉዳይ እንደማስረጃዎቹና አከባቢያዊ ነባራዊ ሁኔታዎች በሕግ ድንጋጌ ስር መታጠር ሳያስፈልግ ፍትሕ ለማስገኘት ነው ተብሎ ይታሰባል። ስለሆነም አስቀድሞ እርግጠኛ በመሆን ደንብ ማስቀመጥ በማይቻልበት ሁኔታ፣ ግልጽና ቁልጭ ያል መፍትሔ ለመስጠት የሚቻልበት አጋጣሚ ሲኖር፣ ጉዳት አድራሹ ድርጊቱን የፈጸመበት ምክንያት ከቁጥጥሩ ውጭ በሆነ ጊዜ ባደረሰው ጉዳት መጠን ካላ መክፈል ከህሊና ግምት ውጭ በሚሆንበትና ሌሎች ተመሳሳይ ችግሮች ሲያጋጥሙ ርትዕ እነዚህን ችግሮች በመቅረፍ ረገድ በሕግ የማይተካ ሚና ያለው መሆኑ ይታመናል።

በመሆኑም ካላ በርትእ ሲወሰን በዘፈቀደ ሊሆን የማይገባው ሲሆን በርትዕ የተሰጠ ውሳኔም በበላይ ፍርድ ቤት ሊሻር የሚገባው ይህንኑ የርትእ መሰረታዊ አላማ እግምት ውስጥ ያላስገባ መሆኑ ሲረጋገጥ ብቻ ነው። የበታች ፍርድ ቤቶች በሚሰጡት የካላ መጠን ላይ ይግባኝ የሌለው መሆኑ በመርህ ደረጃ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2152 ስር የተመለከተ ሲሆን ይግባኙ በልዩ ሁኔታ የሚፈቀድባቸው ሁኔታዎች ደግሞ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2153 ስር ተገልጸዋል። ስለሆነም የጉዳት ካሣ መጠን በዝቷል ወይም ያንሣል በሚል ቅሬታ ማቅረብ የሚቻለው በፍትህ ብሔር ሕግ ቁጥር 2153 ስር የተመለከቱት የተለዩ ሁኔታዎች ማለትም የነገሩን አጋጣሚ ሁኔታ ያለአግባብ በመያዝ

ውሃኔ የተሰጠበት ከሆነ፣ ያለአግባብ የሆነውን የአገማመት ስርዓት በመከተል የተሰጠ ከሆነ፣ የተወሰነው የካሣ መጠን በግልፅ ከአዕምሮ ግምት ውጪ የሆነና የተወሰነውም በማድላት ወይም በዝንባሌ መሆኑ በእርግጥ ሆኖ የተገኘ ከሆነ እና የተሰጠው የጉዳት ካሣ በሂሳብ መሣሣት የሆነ እንደሆነ በመሆኑና እነዚህ ነጥቦች ባልተረጋገጡበት ሁኔታ ግን በፍትሐብሔር ሕግ ቁ. 2152 ስር እንደተመለከተው ይግባኝ በሕጉ የተፈቀደ አይደለም። ስለሆነም የጉዳት ካሳ መጠን ውሳኔ በሕጉ በተዘረጋው ስርዓት መወሰን ያለበት ሲሆን ይህም የጉዳት ካሳ ሕግ መሰረታዊ አላማን የሚያሳካ ነው ተብሎ ይታሰባል። ከዚህ አንጻር ሲታይ ፍርድ ቤቶች የጉዳት ካሳ መጠኑን መወሰን ያለባቸው በሕጉ በተዘረጋው ስርዓት ብቻ እንጂ የጉዳት ካሳ መጠኑ ከፍ የማለቱን ወይም ሌላ ግምታዊ የሆነ ምክንያት መሰረት በማድረግ ሊሆን አይገባም።

ከፍ ሲል እንደተመለከትነው ተጠሪ በወንጀል ድርጊት በአመልካች ላይ የአካል ጉዳት ያደረሱባቸው ስለመሆኑ ተረጋግጧል። አከራካሪ የሆነው ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ካሳው በርትእ ሲወሰን የሚገባው መሆኑን ከአመነ በኋላ መጠኑን ብር 40,000.00 እንዲሆን በርትእ ሲወሰን እግምት ውስጥ ሊገቡ ይገባቸው የነበሩትን ሁኔታዎች በአግባቡ የያዘ መሆን ያለመሆኑ ነው። በመሆኑም ችሎቱ የጉዳት ካሳ መጠኑ በርትዕ ሲወሰን ምን ምን ሁኔታዎችን ማገናዘብ አለበት? የሚለውን ነጥብ መመርመር አስፈላጊ መሆኑን ያመነበት ሲሆን ይህንኑ በአግባቡ ለመመለስም አግባብነት ያላቸውን የህግ ድንጋጌዎች መመልከቱ ተገቢ ይሆናል። በአመልካች ላይ የደረሰው የአካል ጉዳት 40% ስለመሆኑ ተገንዘበናል። ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት አመልካች ላይ 40% የአካል ጉዳት መድረሱን ቢያረጋግጥም አመልካች ከጉልበት ስራ ምን ያህል ገቢ እንደሚያገኙ በማስረጃ አለመረጋገጡን፣ በዚህ ስራ የተሰማራ ሰው ገቢ በአመክንዩ በመውሰድ እንዲሁም በአገራችን የአንድ ሰው የእለት ገቢ በአማካኝ ተወስዶ ካሳው መሰላት ያለመበት መሆኑን፣ በዚህ ረገድ ግን ግልጽ የሆነ ማስረጃና የሂሳብ ቀመር ያለመቅረቡን ገልጾ ለእነዚህ አይነት ችግር ሕጉ መፍትሄ መዘርጋቱን ጠቅሶ ካሳው በርትዕ መወሰን እንደአለበት ከዘረዘረ በኋላ ይህ በሕጉ የተዘረጋው መፍትሔ ስለጉዳቱ ምን ያህል ኪሳራ እንደሚከፈል በትክክል ለመወሰን ያልተቻለ እንደሆነ ዳኞቹ የነገሮቹን ተራ ሁኔታዎችንና ተጎጂውም ያደረገውን ጥንቃቄ አመዛዝነው በመገመት የኪሳራውን ልክ እንደሚወስኑ የሚደንግግ መሆኑን፣ ከዚህ አንጻር ሲታይም ተጠሪ የአመልካችን

አንገት ለመምታት ሲሰነዘሩ አመልካች ሲከላከሉ የአካል ጉዳቱ የደረሰባቸው መሆኑ በሰነድ ማስረጃ መረጋገጡን በምክንያትነት ይዞ የካሳውን መጠን የወሰነ መሆኑን የውሳኔው ግልባጭ ያሳያል። ይሁን እንጂ ይህ የይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ምክንያት ጉዳዩ ወንጀል መሆኑንና የወንጀሉ ድርጊት ሲፈፀም አመልካች ሊያደርጉት የሚገባውን ምክንያታዊ ጥንቁቁና በተጠሪ የተሰነዘረው መሳሪያ በአንገታቸው ላይ ቢያርፍ ኖሮ ሊያስከትለው የሚችለውን የከፋ ውጤት ያላገናዘበ ሆኖ ይታያል። ሕጉ ተጎጂው ያደረገው ጥንቃቄ ማመዘን የጉዳት ካሳ መጠኑን በርትዕ ሲወሰን ግንዛቤ ውስጥ እንዲገባ የፈለገው የከፋውን ውጤት ለማስወገድ የሚደረገውን ጥንቃቄ ሳይሆን ጉዳቱን በማስከተል ረገድ በተጎጂ በኩል የተደረገውን ያልተገባ ድርጊትን መሆኑን ከድንጋጌው ይዘትና መንፈስ የምንገነዘበው ጉዳይ ነው። በመሆኑም አመልካች ለሕይወታቸው አደገኛ የሆነውን የተጠሪን ድርጊት በእጃቸው ሲከላከሉ በእጃቸውና በጭንቅላቸው ጉዳት መድረሱ በማናቸውም መመዘኛ አመልካች ለጉዳቱ መድረስ ተገቢ ያልሆነ ጥንቃቄ አድርገዋል ወደሚለው ድምዳሜ የሚያደርስ አይደለም። ይህ የይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ምክንያት ከፍትህ ብሔር ሕግ ቁጥር 2153 (ሀ) ድንጋጌ አንጻር ሲታይም ፍርድ ቤቱ የነገሩን አጋጣሚ ሁኔታ ያለአግባብ በመያዝ ውሳኔ የሰጠበት መሆኑን የሚያሳይ እና ከፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2152 ድንጋጌ አኳያ ሲታይም ለይግባኝና ለሰበር መሰረት የሚሆን የሕግ ጉዳይ ሆኖ አግኝተናል። አንድ የአካል ጉዳት ካሳ መጠኑ በርትዕ እንዲወሰን የግድ የሚል ሆኖ ሲገኝም የጉዳት ካሳ መጠኑ ከደረሰው ጉዳት ጋር ተመጣጣኝ እንዲሆን ተደርጎ ሊወሰነው አይችልም ማለት አይደለም። ምክንያቱም ጉዳት መድረሱ በተጨማሪ እስከተረጋገጠ ድረስ ለተገቢው ከደረሰበት ጉዳት ጋር ተመጣጣኝ የሆነ ካሳ ሊከፈለው እንደሚገባ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2091 ስር በመርህ ደረጃ ከመቀመጡም በላይ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2153 (ሀ) ድንጋጌ ስር ዳኞች ሊገምቱ የሚገባቸውን የነገሩን አጋጣሚ ሁኔታ ያላግባብ በመያዝ ውሳኔ ከሰጡ ወይም ሊገምቱ የሚገባቸውን ትክክለኛውን መንገድ ትተው ያላግባብ የሆነውን ያገማመት መንገድ ይዘው የተገኙ እንደሆነ በካሳ መጠን ውሳኔው ላይ ይግባኝ የሚፈቀድ መሆኑን መደንገጉ የካሳ መጠን አወሳሰን በዘፈቀደ ሊበዛ ወይም ሊያንስ የማይገባ መሆኑን የሚያስገነዝቡ ናቸው።

አመልካች ላይ የደረሰው አካል ጉዳት ሙሉ ለሙሉ የመስራትን ችሎታቸውን ያሳጣ ነው ባይባልም በ40% የመስራት ችሎታቸውን የቀነሰ ስለመሆኑ በሕክምና

ተረጋግጧል። በእርግጥ ለዚህ ጉዳት ተመጣጣኝ የሆነ ካሳ ለመወሰን አስቸጋሪ ቢሆንም የካሳውን መጠን በትክክል ለመወሰን ያልተቻለ እንደሆነ የካሳው መጠን በርትእ ሊወሰን እንደሚችል የፍ/ሕ/ቁ. 2102/1/ ያመለክታል። የጉዳት ካሳ መጠን ሲወሰን መታየት ያለበት ተገዥው ከጉዳቱ በፊት ያገኘው ገቢ ሳይሆን በጉዳቱ ምክንያት ወደፊት በመስራት ችሎት ላይ ሊያስከትል የሚችለው አሉታዊ ተጽእኖ መሆኑ ደግሞ የሚታወቅ ነው። ከዚህ አንጻር ጉዳዩን ስንመለከተው የጉዳት ካሳ መጠኑን በርትዕ ለመወሰን እግምት ውስጥ ሊወስዱ ስለሚገባቸው ፍሬ ነገሮች የፍትሐብሔር ህጉ አንቀጽ 2102 በዝርዝር አላመለከተም። ይህ በሆነ ጊዜ ደግሞ የቀረቡት ማስረጃዎችና ፍሬ ነገሮች በአግባቡ በማመዛዘን ፍርድ ቤቱ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2091 ስር የካሳ መጠኑ ከደረሰው ጉዳት ጋር ተመጣጣኝ መሆን አለበት ተብሎ የተቀመጠው መርህ ግንዛቤ ውስጥ ገብቶ የካሳው ውሳኔ መሰጠት ያለበት መሆኑን ከውል ውጪ ሃላፊነትን በተመለከተ ከተቀመጡ አጠቃላይ ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ እንዲሁም መሰረታዊ ዓላማና መረዳት የምንችለው ጉዳይ ነው።

በዚህ መርህ መነሻ አመልካች ላይ የደረሰውን የአካል ጉዳት አስመልክቶ የተረጋገጠው ፍሬ ነገር ስንመለከት ከአመልካች አካላቸው ውስጥ 40% ጉዳት የደረሰባቸው ስለመሆኑ በሕክምና ማስረጃ ተረጋግጧል። አመልካች ጉዳቱ ሲደርስ የነበራቸው እድሜና ስራ ስርተው ሲያገኙት የነበረው የገቢ መጠን ያልተረጋገጠ ቢሆንም አመልካች ወደፊት በተለያዩ አማራጮች የሥራ እድሎች ሊኖሯቸው እንደሚችል ነባራዊ ሐቅ አመለካች ከመሆኑም በላይ የወደፊት ኑሮአቸውን ለማሸነፍም ከፍተኛ ውድድር ሊያጋጥማቸው እንደሚችል ይታመናል። ለዚህ ደግሞ ባለሙሉ አካል የሆነ ሰውና ከሰውነት ክፍሎች ውስጥ አስፈላጊውን አካል በአደጋ ምክንያት ያጣ ሰው እኩል ተወዳዳሪ ናቸው ብሎ መገመት አይቻልም። ስለሆነም ካሳ በርትዕ ሲወሰን አጠቃላይ ነባራዊ ሁኔታዎችንና እነዚህ ነባራዊ ሁኔታዎች በአመልካች የወደፊት ህይወት ላይ ሊያስከትሉ ስለሚችሉት አሉታዊ ተጽእኖ ግምት ውስጥ ማስገባት የካሳ መጠን አወሳንን ፍትሐዊ ያደርገዋል፤ ሕግ አውጪው ሊያሳካ ያሰበውን ግብም ለማሳካት ያስችላል ተብሎ ይታመናል።

ስለሆነም አመልካች ለቋሚ የአካል ጉዳት መዳረጋቸው ለካሳ ገንዘብ መጠን አወሳሰን እግምት ውስጥ ሊገባ የሚገባ ከመሆኑም በላይ ሌላው መሠረታዊ ጉዳይ ዛሬ ያለንበት

የኢኮኖሚ እና ማህበራዊ እድገት እና ተጨባጭ የገንዘብ /ብር/ የመግዛት አቅም በየጊዜው እየቀነሰ መሄዱ ወደፊት ሊታጣ የሚችለው ገቢ ሲወሰን ግንዛቤ ውስጥ የማይገባበት ህጋዊ ምክንያትም የለም። ስለሆነም ካሳ በርትዕ ሲወሰን ከእነዚህ ተጨባጭ ሁኔታዎች ጋር ተገናዝቦ መታየት ያለበት መሆኑ ይታመናል።

ባለጠቃላይ አመልካች ላይ የደረሰው ጉዳት ቋሚ የአካል ጉዳት እንደመሆኑ እና የአካል ጉዳት በተፈጥሮ እንደ ንብረት በገበያ ዋጋ ሊተመን የማይችል በመሆኑ የካሣ ገንዘብ ሊሰላ የሚገባው ባለጠቃላይ የመስራት አቅሙ ላይ የደረሰውን የጉዳት መጠን መነሻ በማድረግ እና ከላይ በዝርዝር የተመለከትናቸው የሕጉ መንፈስና ዓላማ ግብ ለማድረስ በሚያስችል አግባብ ሊሆን ይገባል።

ስለዚህም አመልካች ላይ የደረሰ ዘላቂ ጉዳት 40% /አርባ በመቶ/ የመስራት ኃይል ማጣታቸውን በዝርዝር ከተመለከቱት የሕጉ ሕሣቦዎች እና የተጎጂዎን ግለሁኔታ በአግባቡ ሳያመዘገቡ በፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2153(ሀ) ድንጋጌ ጋር የሚቃረን ምክንያት በመያዝ ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ብር 40,000.00 (አርባ ሺህ) ብቻ ለአመልካች ለአካል ጉዳት እንዲከፈል የወሰነው የፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2091 እና 2102 እና 2153(ሀ)) ድንጋጌዎችን በጣሰና ከውል ውጪ ኃላፊነትን በተመለከተ የተቀመጠውን ሕግ አጠቃላይ ዓላማ ባላገናዘበ መልኩ ሆኖ አግኝተናል። ስለሆነም በዚህ ረገድ የተፈፀመው መሠረታዊ የሕግ ስህተት ሊታረም የሚገባው ነው ብለናል። ከላይ የተመለከቱትን ምክንያቶችን እግምት ውስጥ ስናስገባ በአመልካች ላይ ለደረሰው የአካል ጉዳት በርትዕ ሲወሰን የሚገባው የካሳ መጠን ብር 200,000.00(ሁለት መቶ ሺህ ብር) ሁኖ ስለአገኝን ተከታዩን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሳ ኔ

1. በሰሜን ሸዋ መስተዳደር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በፍ/መ/ቁ 0124895 ጥቅምት 17 ቀን 2010 ዓ/ም ተሰጥቶ በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር አጣሪ ችሎት በመ/ቁጥር 030-9010 ታህሳስ 24 ቀን 2010 ዓ/ም በትዕዛዝ የፀናው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348 (1) ተሻሽሏል።
2. በአመልካች ላይ ለደረሰው የአካል ጉዳት በርትዕ ሲወሰን የሚገባው የካሳ መጠን ብር 200,000.00(ሁለት መቶ ሺህ ብር) ነው በማለት ተጠሪ ይህንኑ ገንዘብ

ይህ ችሎት ውሳኔ ከሰጠበት ጊዜ ጀምሮ ከሚታሰብ ህጋዊ ወለድ(9%) ጋር ሊከፍሉ ይገባል ብለናል።

3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር ወጪና ኪሳራ አመልካች የራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መ/ቤት ይመለስ ብለናል።

ሠ/አ

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት